

JUTTA KOETHER

Irauten ez duten irudiak

Georgia O'Keefe artistak Mexiko Berrian zonalde malkartsu eta menditsu batekin egin zuen topo 1940. urte inguruan; haren lurra beltz kolorekoa zen, eta beltzak ziren magaletako forma bihurri eta leunak ere. Paisaia horrek txunditu egin omen zuen, izan ere, pintura asko egin zituen leku hori oinarri hartuta. *Black Place* (Toki beltza) izena eman zion Aztek ondoan dagoen zonalde menditsuari. Jutta Koether artista alemaniarrek titulu bera erabili du Artium Museoan duen bakarkako erakusketa izendatzeko: hogeina pintura beltzez osaturiko bidaia.

 JONE ALAITZ URIARTE ANDER SAGASTIBERRY

Korridore ilun eta huts baten barrera nabil pasean. Atzetik Ivan Zulueta erakusketako soinuak heltzen zaizkit distorsionatuta. Nolabait, arraroa egiten zait ezerez honen artetik igaro beharra, hustasuna zeharkatu beharra. Korridorearen bukaeran zerbait distiratsua begizatzen dut, eta gerturatuz batera, elementu ezberdinen elkartari esker, forma hartzen dioan konposaketa bat antzematen dut. Emakumezko baten forma asma dezaket metal xaflekin egindako osaketa horretan. Oraindik ez dakidan arren, gerora ohartuko naiz Koetherren margolanak deszifratzeko beharrezkoa izango dudala beti oso gertutik begiratzea, barruraka, belztasun horren barrenean. Tonalitate beti beltz, batzuetan koipetsu, beste batzuetan distiratsu edota dentsoetan baitaude artelanaren muina eta bihotza, taupada diren aipu, erreferentzia eta sinboloak. Bizitzan bezalaxe, hemen ere gerturatzea da kontua.

Jutta Koether (Colonia, Alemania, 1958) margolaria dela esan genezake, baina bidezkoagoa da esatea pinturatik beste diziplina askotara gerturatzen dela, izan testura, musikara edota performance. Alemanian jaio bazen ere, 90eko hamarkada hasieratik New Yorken (AEB) bizi da eta bertako eszena artistikoak eta musikalak bere lanean eragina izan du.

Punkak, DIY filosofiak eta lo-fi akaberek bere lanetan oihartzuna dute; era berean, artearen historian mugarri izandako artelan, margolari eta mugimendu artistikoen islak ere ageri dira bere magoetan, era soil eta meditatuan. Artearen historia kanonikoa –liburuetan eta eskolan ikasi dugun kontakizun lineal eta nagusiki maskulinoa– kolokan jartzen du apropiazioaren, kopiaren eta desitxuraketaren bitartez, pintura diziplina “tradizionalki maskulinoa” auzitan jartzeko eta pintura beretik genealogia berriak eraikitzeko. Artistak 1987. urtetik gaur egunera arte egindako lanen aukeraketa ikus daiteke Artiumen, museoko horma zuriak tanta ilunez estaltzen dituen proposamena.

Gustura egin dut topo ordurarte ezezaguna zitzaidan artista horren lanarekin. Eta gustura egin dut museorako bidaia ere. Izan ere, orain urte batzuk gurean inoiz egin ez diren emakumezko artista *mid-career*-ei eskainitako erakusketa monografikoak programatzen hasi dira Artiumen, taxuzko lan kuratorial baten bitartez genealogia interesgarri bati ekinez: Moyra Davey (1958), Katinaka Bock (1976), Mariana Castillo Deball (1975) eta oraingo honetan Jutta Koether (1958). Tankera honetako proiektuen bidez, nazioarteko arte eszenan aktiboki parte hartzen duten artisten lana modu zabal batean ezagutu dezakegu etxean,

eta euren ibilbide artistikoa ikertzeko aukera zabala eskaintzen zaigu.

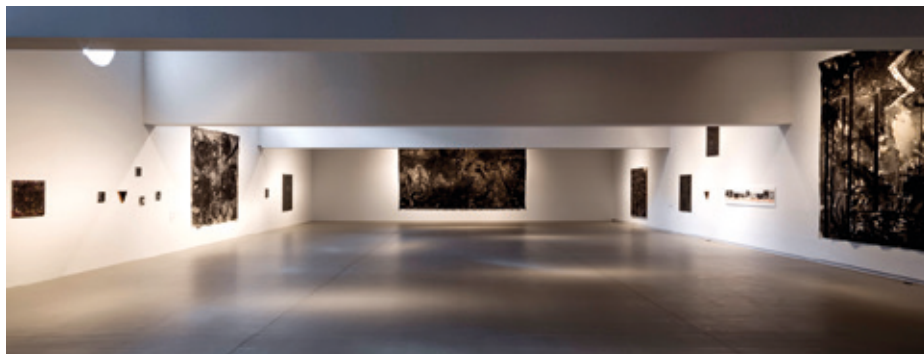
Aretoko arkitekturak erritmoa ematen dio erakusketari, eta lanen multzokatzeko zaindu bat egiteko erraztasunak ere ematen ditu. Egia esan arreta eman dit diseinu espazialak: guztia dago horma perimetralean zintzilikatuta, erdiko espazio handia hutsik dago, eta agian horrek pausatzen du bisita; obra bakoitzari eskainitako denbora luzatu egiten da, erritmoa, nolabait, geldotu egiten da, eta bisitariak urrundu eta gerturatze mugimendua egingo du tamaina eta akabera ezberdineko obra horien errailetan zer ezkutatzen den ikusteko. Gerturatze eta urruntze koreografia behin eta berriro errepikatzearen ondorioz badago zerbait performatiboa obra hauei begiratzeko moduan. Koetherren margotzeko erak berak ere badu performatibitate horren zantzua, non mugimendua, berehalakotasuna eta materialen aukeraketaren prekariotasuna artelan askotan nabari daitekeen. Aretoko sabaiko zertxak erakusketan barneratzen zaitu, poliki-poliki, eta erakusketako obra zentrala partzialki estaltzen badute ere, polita da gerturatu ahala –berriz ere gerturatzen– gure aurrean zabalduz dioan *Touch and Resist 5 (after Rubens copying Tizian)* [Ukitu eta Eutsi 5 (Rubensek Tiziano kopia ondoren)] margolan ederra aurkitzea. Horma

luze batean dagoen artelan bakarra da ia bost metro zabalerako oihala, eta Koetherrek obra horrekin egin duen operazioa bere lan egiteko moduan perspektiba feminista txertatzeko ekintzaren lekuko da.

Kasu honetan, artistak Tizianoren *Festa degli amorini o Omaggio a Venere* (Venusi eskaintza, 1518-1520) artelana kopia du, oihala lurrean jarrita eta exekuzio azkar baten bitartez. Tizianoren margolana kopia egin du, Rubensek ere egin zuen bezala. Halako operazioak maiz egiten ditu, obrak desitxuratuz, bere eginez, kopiatuz edo bertan kontatzen den istorioa moldatuz. Azken horren adibidea da *Leibhaftige Malerei* (Gorpuztutako pintura, 2007), non Botticelliren eszena biolentoa eta matxista saihesten duen pintura horren bertsio eguneratua margotuz. Koetherrek inongo zalantzarik eta ironiarik gabe ekiten dio kopiatzeko ekintzari, pinturan berariazko ekintza balitz bezala. Berak dioen bezala, "*nire floraren inperioa, Poussin eta Twomblyri jarraituz, edo nire oihan-paisaiak, Henri Rosseauri jarraituz, 'betiko desegiteko' munduak dira. Meta-ordezkaritza eta bi-tartekoen bidez gidatzen da beti. Gorputza bera bezala. Eta horrelako gorputz batek beste gorputz batzuetatik ikasten du. Irudi batek beste irudi batzuetatik ikasten du*".

80ko hamarkadan, beren historiaren genealogia propioa sortzeko, emaku-

mezko artista askok artearen diziplina tradizioaletatik ihes egin zuten –pintura, eskultura–, oraindik idatzi barik zegoen arte mota bat abiarazteko hutsetik, iraganeko karga eta herentzia maskulinorik gabe. Hor txeratzen dira, adibidez, performanceak, akzioak eta *happeningak*, eta VALIE EXPORT edo Carolee Scheemann izan ziren, besteak beste, beren sorkuntza eta nahiak adierazteko eszena berrien bila aritu ziren artista feministak. Baina Koetherrek pinturan bertan eragin nahi du, pinturan bertan egin nahi du transformazioa, artearen diziplinen artean "maskulinagoa" den horretan. Horregatik, Botticelli, Rubens, Gauguin edo Twombly artisten zantzuak identifikatu ditzakegu pinturaren termino beretan. Koetherren arabera inongo irudik ez du irauten bere baitan, baina

badira biziraun egiten duten irudiak, eta horietan jartzen du arreta eta horiei jarraika egiten du lan artistak, eteten ez den hari bati tiraka.

Gasteizen Koetherren margolanak dira ikusgai daudenak, baina bere alderdi musikala ere nabarmentzekoa da. Sonic Youth-eko baxujolea zen Kim Gordonekin izaera performatiboa duten emanaldiak eskaintzen ditu, eta emanaldi iradokitzaile horietan bat egiten dute zaratak, ahotsen xuxurlak, gitarra baten distortsioak eta Koetherren pinturen proiektzioek. Ikuskizun horien tonua haztatzeke, merezi du Interneten saltseatzeak. Koetherren testuak ere aurkitu daitezke nazioarteko hainbat arte aldizkarietan, garaikideak dituen artisten lanak iruzkintzen eta pinturaren tradizioan zirrikitu berriak zabaltzen. ●